

SNA, KÚ, kr. 256, f. 71527/38 prez., bez č.

¹ Iván Hējjas, jeden z vodcov teroristických bánd, ktorý sa stal známym svojimi ukrutnosťami, vraždením a neľudským týraním svojich protivníkov.

162

15. december 1938, Banská Štiavnica.

Zápisnica napísaná na žandárskej stanici s Jozefom D., obyvateľom mesta, ktorý vypovedal, ako ho maďarské bezpečnostné orgány chytili na okupovanom území a pod rôznymi zámienkami bili a týrali.

Príloha: lekárska správa o ublížení na tele.

Vypočúvanie

Jozef D. udáva:

Dňa 12. 11. 1938 išiel som z Banskej Štiavnice do odstúpeného územia a dňa 13. 11. 1938 som prišiel do Trebušoviec, okres Modrý Kameň, kde mám v prenájme veľkostatok od dedičov Ignáca F. Dňa 15. 11. 1938 som sa hlásil v Želovciach na maďarskom vojenskom veliteľstve, o čom mi bolo vydané potvrdenie – osvedčenie. Hlásenie bolo povinné.

Asi 29. 11. 1938 som bol zase predvolaný na to isté veliteľstvo, kde sa ma pýtali, či budem optovať pre Maďarsko. Keď som hovoril, že na to mám ešte 5 mesiacov času, bol som riadne poučený, že ak chcem viesť moje poľnohospodárstvo, mám si podať žiadosť o povolenie k pobytu. Žiadosť som mal podať v priebehu 8 dní u notára, ktorú som však podal hneď na druhý deň u obecného notára v Seľanoch.

Dňa 9. 12. 1938 prišli pre mňa četníci a dovedli ma na horeuvedené vojenské veliteľstvo do Želoviec. Tam mi jeden maďarský poručík v prítomnosti nadporučika povedal, ktorých mená neznám, že som dal 5 000 Kč na obranu čs. štátu a bol som čs. vojakom. Koľko chcem času – hodinu lebo dve na prestúpenie hranice. Odvolal som sa, že mám živý statok, čo je treba opatriť a odovzdať. Preto mi dovolili zdržať sa do druhého dňa do 18. hod. Bolo mi povedané, že nesmiem vziať veci týkajúce sa vojenskej obrany.

Dňa 10. 12. 1938 o 16. hod. som sa hlásil v Želovciach na označenom vojenskom veliteľstve. Tam prítomný poručík zavolał četníka, ktorý ma odviezol na četnícku stanicu, kde som čakal do 20. hod. Potom ma četník zaviedol späť do horeuvedenej vojenskej kancelárie, kde bol prítomný civil, ktorého oslovovali „föbíró“ (hlavný sudca). Ďalej postupne prišli do miestnosti vojenský nadporučík, poručík, práporčík (zászlós) a dôstojnícky zástupca. Prítomného vojaka poslali von. Civil držal v ruke akýsi spis a hovoril: „Dali ste 5 000 Kč na obranu čs. štátu, boli ste čs. vojakom a ste vyzvedač.“ Po slove „vyzvedač“ pristúpil dôstojnícky zástupca a hneď ma udrel po tvári. Mohol som povedať len slovo „prosím“, ale vtedy ma už bil aj horeuvedený civil, ktorý povedal: „Smradľavá kurva, židovský komunista.“ Tito dvaja ma bili striedavo rukami, päšťami a kopali ma. Keď som spadol na zem, dôstojnícky zástupca šliapal po mne. Ten ma tiež pritisol ku stene a palcami mi tlačil oči dnu. Pri tomto týraní musel som sa vyzliecť úplne donaha. Prezreli mi všetko a na jednotlivé zápisy v mojom notese musel som podávať vysvetlenie.

Keď som si rozväzoval viazanku, pričom som musel dvihnúť ruky ku krku, ustúpil odo mňa dôstojnícky zástupca a skrikol: „Ty mi chceš dať zaucho“ a k prítomným povedal: „Chcel mi dať zaucho.“ Potom pokračovali obaja (civil a dôstojnícky zástupca) v týraní. Pritom ma aj práporčík kopol a udrel. Musel som spraviť postoj v pozore, v drepe a v polodrepe, tak dlho, až som spadol, pričom dôstojnícky zástupca stúpil na mňa s čižmou a povedal: „Ty sviňa jedna, prideš sem ožratý,“ ktoré slová civil opakoval. Nadporučík sa už na to nemohol dívať, bol obrátený chrbtom a potichu povedal: „Už dost.“ Podotýkam, že som alkohol vôbec v ústach nemal, po celý ten čas som musel stáť v pozore, ako mi nariadili, a to aj vtedy, keď ma zauškovali. Civil ma udrel 4-krát po ľavom uchu a od toho času na ľavé ucho dobre nepočujem. Lekárske svedectvo dávam k nahliadnutiu.

Na čele som mal krvavú odreninu od toho, ako som spadol na zem. Keď sa ma pýtali, od čoho to mám, povedal som, že od toho, ako som padol na zem, načo ma znovu chceli biť. Preto som bol nútený povedať, že neviem, od čoho sa mi to stalo. Toto som musel napísať aj do akejsi zápisnice, ale do akej neviem, pretože od bitia som bol v takom stave, že som nemohol vôbec viac sledovať, čo sa robí.

Keď som sa obliekol, civil mi povedal, že o tom, čo sa tam robilo, nesmiem nikomu nič povedať. Oni ešte prídu hore, vyššie (na Slovensko), „a tam Vás chytime a uvidíte, čo sa s Vami stane, pretože tu sme sa s Vami veľmi pekne vyprávali“.

Podotýkam, že som prišiel do Želoviec na voze, v ktorom som mal 3 bedny a 2 kufre so šatstvom, kobercami, ktoré robila moja matka, ďalej bielizeň, periny, obuv a školské knižky z hospodárskej školy. Civil sa ma pýtal, akým právom si to beriem. Odpovedal som, že mi to večera poručík dovolil vziať. Uvedené veci som musel tam zanechať. Keď ma neskôr odvedli, četník mi povedal, že to všetko pôjde späť do Trebušoviec.

V ten istý deň asi o 22. hodine viezli ma četníci na mojom voze do obce, ktorú nazývali Mikszátfalva (*Sklabiná*). Tam ma priviedli k čs. pohraničnej strážii (financ a 2 čs. četníci), ktorá povedala, že v noci sa na demarkačnej čiare neprijímajú osoby a na tejto čiare sa v noci nikto nesmie pohybovať.

Nato ma odvedli späť do obce. Jeden maďarský čatár ukázal za druhou obcou na tzv. Ebeck (*Obeckov*) na voľné miesto na hranici, kde ma četníci pustili na čs. územie so slovami: „Tade musíte prejsť, nesmiete sa nechať chytiť, ani sa vrátiť, lebo sa to bude všetko opakovať.“ Cestou ma maďarský četnícky strážmajster udrel pažbou do chrbáta a povedal: „Tvojho smradľavého českého pána Boha.“ Potom som išiel poľnými cestami v neznámom kraji a v obci Dolný Příbel (*Príbelce*) presedel som do rána v byte tamojšieho pastiera sviň, ktorého meno neviem, pretože som ďalej nevládal ísť. Ráno mi pastier obstaral voz, s ktorým som došiel do Modrého Kameňa, kde som si vypožičal peniaze od hostinského Ladislava M., ktorého poznám z vojny. Potom som 11. 12. 1938 o 14. hod. vlakom odcestoval do Banskej Štiavnice.

Vrchný strážmajster Pražák, v. r.

Jozef D., v. r.

Príloha:
Okresný úrad v Banskej Štiavnici
Číslo: 500/1938

Lekársky nález

pre Jozefa D., hospodára z Banskej Štiavnice, narodený dňa 29. 12. 1912, ktorý sa ku mne dostavil a udáva, že ho maďarskí vojaci (dôstojníci) 10. 11. 1938 v Želovciach na území Maďarska napadli a bili.

Prehliadol som ho a konštatoval nasledovné: Na čele na pravej strane pomliaždená rana veľkosti koruny, na pravom lakti tiež to isté, palec a štvrtý prst ľavej ruky opuchnutý, ľavé ucho a okolie opuchnuté a čiastočne hluché. Inzultovaný trpí bolesťami hlavy a ľavej nohy, hučaním v ušiach, závratmi hlavy.

Tieto úrazy tela vznikli následkom mnohopočetných úderov nejakými tupými predmetmi, sú znakmi vonkajšieho násillia, ktorých hojenie a liečenie bude trvať 14 dní.

V Banskej Štiavnici, dňa 12. decembra 1938.

Dr. Kupčok, v. r.
hlavný zdravotný komisár

SNA, KÚ, kr. 256, f. 71527/38 prez., bez č.

163

15. december 1938, Stará Turá.

Zápisnica napísaná na žandárskej stanici s Michalom S., Martinom H. a Ondrejom Ch., bývalými národníkmi na majeri v obci Nýrovce, ktorí vypovedali o okolnostiach ich vykázaní z teritória maďarského štátu.

Zápisnica

Michal S. udal:

Dňa 13. 11. 1938 prišlo maďarské vojsko, ktoré im nerobilo žiadne ťažkosti a prekážky a taktiež s nimi nenakladalo zle. Potom 17. 11. 1938 maďarskí vojaci zobrali všetky tri rodiny a odviekli do Želiezoviec, kde všetkých ubytovali v obilnom skladišti a 19. 11. 1938 okolo 9. hod. boli opäť prepustení. Nato prišiel snád' kapitán maďarského vojska, ktorý všetkým, asi 300 osobám hovoril v maďarskej reči, ktorú jeho tlmočník prekladal do slovenčiny. Vyzval ich, aby sa Slováci, Česi, Moraváci a židia rozdelili zvlášť podľa národností a potom Čechov, Moravanov a židov odviekli. Slovákov vyzval, aby každý išiel na svoje pôvodné miesto, ďalej tam pracoval a dostane tú istú mzdu ako dosiaľ.

Dňa 30. 11. 1938 medzi 10. - 11. hod., keď všetky 3 rodiny boli v robote, prišiel 1 spulurobotník, aby všetci prišli do kancelárie. Keď tam prišli, v kancelárii boli 2 maďarskí četníci, ktorí si všetkých spisali, odkiaľ sú, kam každý domovským právom prislúcha a koľko má každý dietok. Po tomto súpise maďarskí četníci všetkým povedali, že v priebehu 1/2 hod. sa majú so všetkým pripraviť, lebo budú poslaní do čs. republiky. Robotník H. si pri odchode bral so sebou aj 3 bochníky chleba. Keď to uvidel jeden z prítomných maďarských četníkov, 2 bochníky mu vytrhol z ruky. Keď sa H. proti tomu ohradil a prosil, aby mu chlieb nechal pre jeho 6 detí, bol hrubým spôsobom zakríknutý.